

La necessària reforma de la universitat

1. • És urgent un canvi legislatiu als nostres centres per millorar-ne l'eficàcia en investigació i docència

Foto: ARNAL BALLESTER

JOAQUIM Coello*

És en l'àmbit de la recerca i de la transferència del coneixement on s'estableix la relació universitat-empresa, especialment en l'apartat científic i tecnològic que és on aquesta recerca té interès i és traslladable a l'activitat empresarial. Cal fer-se la pregunta de si la universitat ha de ser en relació amb la recerca el seu centre, en sentit qualitatiu, és a dir, si lidera el procés, i si ho és en sentit quantitatiu, és a dir, si és on es genera el màxim volum de recerca. La resposta és sí perquè aquest ha estat el model dels EUA, especialment la segona meitat del segle XX, que ha tingut com a conseqüència la creació de la universitat de més gran qualitat i de la recerca més flexible i avançada d'Occident i per tant del món. La raó està en les sinergies que es deriven de les interrelacions de les dues funcions de la universitat: la docència i la recerca.

ALS EUA, l'avanç en investigació s'ha derivat, en primer lloc, de l'existència de fons públics suficients: cap país ha abocat recursos en recerca en proporció al PIB com han fet els EUA des de 1940, assignats a projectes en règim competitiu; en segon lloc, d'una universitat que competeix pels recursos, que gestiona els seus projectes, contracta el seu personal i en definitiva es beneficia dels resultats econòmics de la recerca feta; i en tercer lloc, de la utilització del poder de compra de l'Estat per crear productes i serveis que són adquirits per aquest. Són sens dubte els programes de defensa, de l'espai i de biotecnologia i la salut els que han fet ús i per tant s'han beneficiat més directament d'aquesta recerca científica. Aquest triple plantejament, juntament amb la flexibilitat dels sistema universitari i la seva adaptabilitat al mercat, és el que ha permès que els EUA hagin superat en 60 anys Europa en tots els camps tècnics i científics. En química, fins al 1940, els EUA tenien 3 premis Nobel, 15 Alemanya i 12 entre França i el Regne Unit. Entre el 1940 i el 1994, els EUA n'han tingut 36, Alemanya, 11, i el Regne Unit i França, 18. La més gran flexibilitat i l'aproximació al mercat de les universitats nord-americanes han fet avançar l'oferta de docència de noves disciplines molt abans del que ha succeït a Europa. L'aeronàutica, malgrat l'avantatge tecnològic inicial d'Alemanya, es va començar a estudiar a les universitats nord-americanes el 1913, i la informàtica, els anys 40, 30 anys abans que a Europa. L'avenç en biologia molecular i el descobriment de l'ADN a partir de 1970 han creat el mercat de la biotecnologia, amb un gran creixement pels beneficis que per les ciències de la salut, la química i l'agricultura ja ara representa. Això ha fet que el 50% del pressupost en recerca i desenvolupament de les universitats nord-americanes estigui ara destinat a aquesta àrea de

coneixement per un 30% al Regne Unit, Alemanya i França. Els EUA tornen a agafar el lideratge en una àrea amb potencial de futur respecte d'Europa, perquè són capaços de detectar abans les necessitats del mercat. La simultaneïtat a la universitat nord-americana de les activitats de docència i recerca és beneficiós per la docència si volem fugir de models pedagògics congelats en què els professors ensenyen matèries superades per manca de contacte amb l'evolució de la ciència i la tecnologia. Si això ja era cert fa un segle ara és d'una contundent evidència.

La universitat europea, també l'espanyola, és pública, regida per lleis i estructures administratives anquilosades en què el temps, no el mèrit, l'assemblearisme i no la direcció per objectius, la manca de responsabilitat en el control de l'eficiència dels recursos públics atorgats n'impedeixen una gestió eficaç. Aquesta situació és objectiva. En base al referencial de Shanghai, el més generalment acceptat de mesura de l'excel·lència d'universitats, les 15 millors del món són anglosaxones, molt majoritàriament nord-americanes i la primera universitat europea continental és l'Institut Tecnològic de Zuric en el lloc 29. La primera espanyola és la Universitat de Barcelona, que se situa entre el 150 i el 200, i la segona és l'Autònoma de Madrid, situada entre el 200 i el 300. Si Espanya és la desena potència econòmica del món és obvi que no tenim una universitat al nivell del país. La paradoxa que simultàniament en tinguem tres entre les 10 millors escoles de negocis del món, IESE, Esade i IE, que competeixen en el mercat demostra que és el sistema reguladori de les universitats el que falla.

Que el caràcter públic de la universitat espanyola no és un impediment per tenir una universitat eficaç i de qualitat ho demostra el fet que la Universitat de Califòrnia que té set universitats i és pública, en té tres entre les 14 millors del món. Però el caràcter públic de les universitats espanyoles requereix un canvi legislatiu per permetre la millora de la seva eficàcia en recerca i docència. Aquesta ha de basar-se en dos objectius: l'aportació de fons públics ha d'estar lligada als resultats i la contractació del professorat ha de ser lliure, i la seva permanència, en funció dels seu rendiment.

Si volem tenir una universitat eficaç i una recerca capdavantera hem de canviar les lleis que ordenen la gestió i el finançament universitari, i això afecta tant la llei autonòmica com l'estatal.

*Enginyer